

**„Rám a magány
célkeresztje
vigyáz”**

Nagy Gábor:
Héthatár,
P’Art Könyvek,
Tipp Kult Kft., 2012.

Nagy Gábor ötödik verseskötetének borítóját egy talányos, vastag falú, különös üveg díszíti. Mi lehetett vajon abban az üvegben? Az élet itala, az elixír, esetleg szerelmi bájital, vagy „l’eau de vie”, tömény ital, amely a vészesetben néhány órára enyhíti, oldja a tömény hiányt? A felejtés italát is kínálhatja e butéllia – de élő ihat-e a felejtés vizéből? Az üveg (még vagy már) üres.

Más emlékezetéhez „társjegyet” kapni, meglesni, végigkísérni valakinek a számvetését elmúlt éveiről különös élmény, hiszen az emlékezetünk az egyik legintimebb tulajdonunk. Igaz, csak annyit láthatunk, amennyit az emlékező meg akar mutatni, és azt is csak egy sajátos, átlátszó maszkon keresztül tehetjük, amely megmutat valamennyit az emlékező arcából, de mégsem maga az arc.

Az emlékeinket időről időre újraértékeljük, módosítjuk akaratlanul is, ahogy átszűrődnek a tudaton, folyamatosan alakulnak. A versek egy-egy rögzített állomásai ennek a belső utazásnak; az emlékezet faliújságjára e képes (vers)lapokat tűzi fel az író. Két, egykor összecsomózott életfonal egymástól való eltávolodásának stádiumait. Mert a csomó évek alatt lazult fel, oldódott ki, és vált két külön szállá az, ami egykor összetartozott. Minden idéző- vagy zárójelbe került. Hömpölyögnek a kérdések a *(Kolozsvári szimfónia)* című kötetzáró versciklus első darabjában *(Tíz éve múltán)*: „mi az, ami igaz volt / s mi volt megalkuvás, ócska hazugság, szent vállalás és megadó meguntság – hogy tűnhetett szépnek a rútság?!”

A költő nem bíraskodik, nem hibáztat. Érdektelen, hogy ki volt az áldozat, a vétkes, vagy cinkosok voltak-e a rontásban. Nem ítélezik, csak egymásra rakosgatja az emlékkockákat, állapotokat rögzít, azokból építi a versjelen magánvalóságát. „Költő volnék, és férfi meg apa, / S nem ölel, csak a polip-éjszaka” – írja a *Vigaszágon* című versben. Visszanéz, hogy megtalálja újra a régi kapaszkodókat, biztos pontokat. A földön fekszik, de felfelé néz: az egykori hegyre, amelynek ködbe vesznek a csúcsai. Az elveszített szerelmek hídján sétál keresztül, útközben pedig újabb és újabb kérdések állítják meg. Hogy mikor van rendelt ideje a magánynak, hogy a kudarc-

célményt hogyan lehet méltósággal megélni. Hogy meddig formálhat jogot egy élet egy másik, kötésből szabadulni vágyó életre. Artézifúrással próbálja megtalálni és felhozni a lélek legmélyebb rétegeiből a még megmentésre méltót, hagyja kibomlani a magány csírájából fény felé törő kis magot. Ettől fénnel telítettek, szikrázóak mégis ezek a versek.

A test cselleng, imbolyog, a tudat azonban fegyelmezetten dolgozik: verseket szül a hiányból, versekkel tölti fel az űrt, segíti újraépíteni azt, ami darabokra hullott, szép, értelmes képekké forgatni a szétessett lélek kaleidoszkópjának színes üvegcserepeit. Az alkotás különös folyamat: védőhálóként működik, felfogja a zuhanófélben lévő embert. A szilánkok, töredékek felett, amikor odabent „Minden Egész eltörött”, kihegyezi a ceruzát, és újra rajzolni kezd. Igaz, még nincsenek új, nagy történetek, így a nagy történetek hiánya válik szövegszervező erővé. Lehet tünődni (jobb híján) azon, hogy a feles miért csak három cent, hogy hogyan változnak meg az utcanevek. A „nincs”-ből szül verseket, jó verseket, amelyek az ürességet járják körbe rondószerűen. Könnyű befogadni őket, mert mindenkinek vannak veszteségei, ezek a versek pedig a legeltakartabb kamráinkba piszkálnak bele.

A kötet címe *(Héthatár)* is azt az elérhetetlen távolságot idézi meg, ahol még minden jó volt, mint a mesében – vagy jónak tűnhetett annak, aki az elrejtés, a rejtőzés helyett felvállalta a sebzettséget, és megmutatkozni vágyott. Kinyitni, szélesre tárnai az emlékezés ablakait, átszellőztetni a hetedik szobát, leltárba venni, kilistázni és feltérképezni centiméterenként a hiányt, az űrt, a veszteségeket.

Nagy Gábor költészete a szó legjobb értelmében hagyományos alapokon nyugvó, felvállaltan személyes, indulatoktól, érzelmektől nem mentes, szinte szemérmetlenül kitarulkozó líra.

A közös múlt köldökzinórja átvágva, a „volt” nincs, a „van” még csak átmeneti állapot a bizonytalan felé. Ebben a lebegős állapotban az otthon helyett a pesti éjszaka profán „lélekkikötői” értékelődnek fel. Kiemelt szintér lesz a kiskocsmák világa

(*Topográfia* című fejezet), amelyekben a hős, mint kései Odüsszeusz vagy Ulysess bolyonghat egyik helyről a másikra a pesti „alvilágban”, az élet árnyékos oldalán, hörpinthet a hiány fájdalomcsillapító poharaiból újra és újra. Mert üres a pohár és a szív – de a poharat lehet csak könnyen újratölteni.

Az egyik veszteség a kert. A múlt egyik helyszíne a régi ház kertje, az osztrák határhoz közel, amely új gazdát keres, és ahol még most is olyan körte termett, amelyből, ha beléharap valaki, „édes ölelések nedve csurran” (*Tél múltán*). Ez a kert az örök körforgás, a körkörös idő szimbóluma, ahol évszak évszakot vált, beérik a gyümölcs; őskép, része az egyetemes rendnek. A szimbolikus kert („a szív eldudvásodott kertje”) vár valóban új gazdára, mert ott nincs ígéret, nincs biztos remény, hogy jobb jön, tavasz, majd nyár. Lehet, hogy tél után újra tél köszönt be, „Hogy tél múltomban is / újra tél jön, még ez a csoda is megeshet”. Ez a telek közötti lebegés nem cselekvő, inkább passzívan túlélő létforma; pótszerek, búfelejtők társaságában elütni az időt, és reménykedni: ugye nem így lesz? Mert nem az avar alatti rothadás a cél, és „szívátültetéssel eltüntethetők az emlékek tűszúrásai” (*Papirkosár*).

Hazatalálni valahova, bárhova még egyszer. Mindegy, hogy egy tűzfalra néző kis szobában éri ez a felismerés, vagy a söntéspult mellett, de a túlélés genetikai parancs.

A versek nem önfeladóak, nem szenvelgők, csak keservesek. Felfogják az átmeneti állapotot, ám férfiember nem marad fekvve meglőtten, hanem feláll, sebesülten is. Tartja magát, még ha kicsit imbolyog is a lába, de „Koccintsunk hát, szerussz költő barátom, / a képzelet túlmege minden határon, / az istenét!” (*Hétköznapok*). Katonadolog! Bokát összecsapva nevetni a ránk mért sorson: „rám a magány célkeresztje vigyáz / Hej, tillárom haj!” (*Újévi kesergő*).

A versek szövegteste legtöbbször szabályos építmény. Könnyű olvasni a verseket, szép a ritmus, hömpölyögnek a rímek. Mintha a kötött versforma, amelyet a költemények jelentős részében használ, kapaszkodót, keretet, segítő kezét adna a széteséstől menekülni vágyó író számára.

Van miből építkeznie, biztos alapon áll a költészet – így megengedi magának, hogy „lefelé” bontson,

ha éppen indokoltnak érzi, vagy éppen úgy tartja kedve. Van, hogy nem követi a verselési szabályt (ritkán), sőt, áthágja azt, elengedi, ahogy ezt megtette éppen a *Héthatár* című versben is. Véletlenül pedig nem „rontunk el” címadó, szinte kötetzáró verset. „a negyedik határ a között, / belém költözött, / az ötödik határ a másik, / aki hiányzik, / a hatodik határ az áram / szembogarában, / a hetedik határ nincs – / s azon túl: semmi” (*Héthatár*).

A versek jelentős részét a felszínes olvasás után hamar betehetnénk a „szerelmesvers” skatulyájába, és ha „csak” az lenne, sem lenne baj, hiszen az irodalom (és az ember) egyik fő témája a szerelem. A nők hidak, hangszerek, az égi harmónia közvetítői, jó elmerengeni a „vággyal fölhúrozott nőknön” (*Bence, te nagy*). „Hány húrja van egy örömrre felhangolt lánynak, / s hány oktávot fog át a hiánya?” (*Mennyi dallam*). Hiányukkal írják tovább a jelen lapjait: „velem vagy s így vagyok egyre / nélküled” (*Arcodba hulló szomorú*).

Nagy Gábor ebben a kötetében azt az utat járja, amelyet a magyar irodalom nagyjai már kijelöltek: az elveszített szerelmek krónikásaiét. Leül beszélgetni az egykori, számára meghatározó költők asztalához, megidéződnek a nagy elődök, példaképek – akár egy vesszor, akár egy elképzelt, időközön átívelő, lezáratlan beszélgetés továbbgondolása formájában. Mert az elődök, a régi minták is kapaszkodók.

Visszajár, újra és újra látogatást teszi a múltba, látszólag csak azért, hogy kicsit kiszellőztesse, fényt és levegőt adjon az emlékeknek. Konzerválja, megóvja a felejtéstől, a rothadástól, az enyészettől azt, ami egykor fontos volt. Gömbölyűre csiszolja a sebzettség kavicsait. Gyakran látogatott utcák nevei jelennek meg, mint valamiféle összedőlt, érzelmi kártyavár lapjai (Szív, Király), kulcsszavak köszönnek vissza (vis major), helyet és állapotot egyszerre jelezve. „Nap mint nap folyton vis maiorban / próbálom bennem újraszöni / a múlttalanodott jövőt” (*Café Vis Major*).

Korán indult, sikeres pályát tudhat magáénak a szerző. Kipróbálta már magát többféle szintéren, most egy nagyon személyes versfüzért rendezett köteté. A sötétség helyére lépő, az árnyékot újraértelmező, majd felszámoló fény verseit.

Mirtse Zsuzsa